

Monumentnummer*: 523210

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 06 november 2001
Kadaster deel/nr 82797/63

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Wirdum Leeuwarden Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Wirdum Wirdum

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Wirdum B 3073

Omschrijving**

Inleiding

Kenmerkende Notabele DORPSWONING, in 1868 in Eclectische Stijl met Art Nouveau interieur-aspecten gebouwd aan het kruispunt met brug van de hoofdweg van het dorp - Greate Buorren/Legedyk - en de Werpstervaart/Tsjaerdervaart. Aan deze uitvalsweg zijn meer van dit type woningen, veelal gebouwd voor de dorpselite, tot stand gekomen. Ze vormen tezamen een representatief ensemble. Vermoedelijk is het de eerste woning die aan de westzijde van de vaart aan de verbindingsweg van dorpskern naar de Bredyk is gerealiseerd. De woning is in 1868 in opdracht van Dirk en Tryntje Sjoerds van der Hem in een ruim bemeten en parkachtig ingerichte tuin gebouwd in Eclectische Stijl. Aan het begin van de jaren zestig is aan de zuidoostzijde voor de zich toen in het pand vestigende arts het koetshuis (en mogelijk ook een kaaspakhuis) afgebroken om plaats te maken voor een nieuw gebouwde praktijkruimte.

Omschrijving

EXTERIEUR: Breed en diep blokvormig pand op nagenoeg vierkante plattegrond van één hoge bouwlaag op een souterrain. Vijf traveeën breed, waarvan de middelste met ingangspartij flink risaleert en voor de kap uitgebouwd is tot een verdieping met een aangekapt, met zink gedekt flauw zadeldakje. Het hoofdvolume wordt gedekt door een afgeknot schilddak gedekt met blauw geglazuurde platte pannen. Op de vier hoeken staan schoorstenen met houten profiellijsten en borden. Op het westelijke en het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

achterschild staan enkele, redelijk passende dakkapellen van jongere leeftijd dan het pand. De muren zijn opgetrokken van bruine baksteen. Tussen souterrain met grote gietijzeren roosters en woonverdieping een lijst van hardsteen. De voorgevel wordt op de hoeken afgesloten door onversierde bakstenen lisenen en aan de bovenzijde door een forse geprofileerde kroonlijst en een geprofileerde goot. Nabij de noordoostelijke hoek een origineel decoratief gietijzeren armatuur met gaslantaarn, thans voorzien van elektrisch licht. De entreepartij bestaat uit een vier treden hoge trap van hardsteen met oorspronkelijke ijzeren leuning, een dubbele deur, waarvan de lichten voorzien zijn van sierlijke ijzeren roosters met onder meer een mannen- en vrouwenkopje en een onversierd bovenlicht, alles gedrukt korfbogig gesloten en in hout geprofileerd omlijst met neg-achtige blokjes. De opbouw voor de kap heeft aan de voorzijde eveneens geprofileerde, openslaande deuren met glaspanelen achter een Frans balkon met decoratief smeedijzeren hek; in de zijkanten kleine zijlichten met schuifvensters. In de vleugels eenvoudige schuifvensters met glas-in-lood bovenlichten, eveneens gedrukt korfbogig gesloten en aan de bovenzijde voorzien van koppenlagen in 'wenkbrauw'-vormen. Aan de zuidoostzijde is een praktijkruimte aangebouwd die buiten de bescherming valt.

INTERIEUR: De oorspronkelijk structuur van middengang en twee vertrekken aan weerszijden is nog grotendeels intact, met uitzondering van de oostelijke salons die gedeeltelijk zijn doorgebroken. Op die oorspronkelijke structuur is omstreeks 1900 in gang en westelijke voorsalon decoratief schilderwerk in Art Nouveau-stijl aangebracht. De voordeur geeft toegang tot een doorlopende gang die aan de achterzijde een deur uit omstreeks 1900 bezit, voorzien van een glaspaneel met een gestraalde voorstelling van een sloot met ondergaande zon, riet met lisdodden en 'pompeblèden' en een bovenlicht in dezelfde techniek met een nest tussen planten met twee vogels en een vis. De gang met houten vloerdelen en oorspronkelijke, omlijste paneeldeuren naar de vertrekken bestaat uit twee, door een getoogde doorgang gescheiden gedeelten. Boven het voorste, brede gedeelte liggen balken in de lengterichting; op balken en in de vakken decoratief schilderwerk met onder meer paardenbloemen en klimop in Art Nouveau-stijl. Het plafond in het smallere achterdeel is verdeeld in twee vakken, voorzien van decoratief schilderwerk met voorstellingen van onder meer pijlkruid, lisdodden en kikkers in Art Nouveau-stijl. De westelijke salons verkeren in de meest oorspronkelijke staat. De voorsalon bezit bij de omlijste vensters de oorspronkelijke vensterbanken met blinden, decoratief geschilderd in Art Nouveau-stijl, evenals de plafondvakken in de lengterichting. In het erachter gelegen woonvertrek is, behalve de kastwanden, het meest in het oog springende element een smalle en hooggeplaatste schouwboezem die met een toog op acanthusconsoles rust. De oostelijke voorsalon bezit eveneens de oorspronkelijke venstervakken met vensterbanken en binnenblinden nog en een aanzienlijk deel van de bedstedenwand. Dit vertrek is met een open doorgang aan de geheel tot keukenkamer verbouwde achtersalon verbonden.

WAARDERING

De notabele dorpswoning Legedyk 1 is van algemeen historisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig belang

- als kenmerkend type van de notabele, representatieve woning;
- vanwege de uitwendig gave Eclectische Stijl, de inwendig grotendeels oorspronkelijke structuur en inrichting en het decoratieve schilderwerk in Art Nouveau-Stijl;
- vanwege de opmerkelijke ligging met een royale tuin in de halfopen bebouwing aan de kruising van weg en vaart en de samenhang met andere exemplaren van dit type woning die een bijzonder ensemble op heeft geleverd.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument